

To reče in obleče kožuh; dene kučmo na glavo, vzame pušo na ramo, in gré počasi iz hiše.

Anka, ko svojo molitev opravi, gré k pokoju. Prijeten sen jo kmali izmakne težavam vsakdanjega življenja.

Že čez dve uri je stal Martin na preži, pa žive duše ni slišati. Gosti oblaki so zakrivali polno luno. Bila je tma kot v rogu. Martina je jelo že zebsti in že je mislil stražo zapustiti — kar se zaslišijo hitre stopnje po zmerznjenem snegu.

Martin sapa na-se vleče in poslušá, — stopnje se bližajo in Martin vidi černo podobo pred seboj. „Kdo si!“ zavpije. Podoba obstoji, molči in stopi en korak nazaj. „Kdo si!“ Martin še enkrat zavpije, pa zadnja beseda se skorej ni več slišala, ker puška je že počila in tri prav drobne kroglice so iz cevi zletele.

Pa tudi drobna kroglica pot do serca najde.

„O Jezus in Marija!“ — se zasliši in podoba se zverne na tla.

„Čigav glas je to?“ zakriči gojzdnar in skoči bližej.

„Oče Martin!“ zastoče ranjeni.

„Si li ti Janez!“

„Da, jaz sem; o Bog! o Anka — moja mila Anka!“

— To so bile njegove zadnje besede.

Gojzdnar ostermi; kot siva skala stoji zraven mertvega in potem se poleg njega zgrudi.

Gosti oblaki se pretergajo, luna pomoli iz njih svoj blede obraz in obsije dvoje bledih obličij, v katerih ni več življenja. —

Čez sneženo polje jezna burja brije; iz gojzda se sliši čuden vriš; stare smreke stočejo in s svojimi verhovi strahobno kimajo in v votlem dobu sova žalostno uka: uhu, u-hu-i.

Iz farnega zvonika se pa razlegajo počasni udarki dvanajste ure.

Eno leto je minulo. Prišla je spet velika noč, — pa je bolj prijazna memo lanske. Lastovke so že priletele od juga in pripeljale sabo milo pomlad; kukovica v gaji že kukuje. Le v Bukovici ni pravega veselja; sicer rumeni sternadi še skakljajo, pa se ne derže več tako klaverno in na zapušeni gredici tudi velikonočnice spet cvetó; — le hišica je zaperta in zapušena. Velika sabota je. Zvonovi vabijo k slovesnemu ustajenju; pojmo tje; znabiti, da tam najdemo svoje znance.

Na griču leži cerkev in na njeni desni strani leže tikoma grobi trije. Stranska dva imata modra križica in nad njima raste rožmarin, na srednjem rastejo pa velikonočnice in na belem križu je napisano: „Anka, v miru počivaj!“

Fr. Erjavec.

Pripovedka o somovici ali o „jelenskem zelji“.

(Iz Varažd. okolice.)

V 23. listu letošnjih „Novic“ je gosp. Pohorski povedal kar je zvedil o mescu. Med drugimi pravi, da pri mesecu dozori somovica, to je, ona čudovita trava, katero jelen je in nikdar ne zbolí. Tudi jaz sem slišal tukaj v Varaždinu od tega zelišča pravlico, ki jo v tistem narečji slovensčine povem, v katerem sem jo slišal pripovedovati, ker kar je narodnega, naj bo tudi v pismu narodno.

Jenput je bil jen doktor vre ¹⁾ jako star i jako vučen človek. Jenput išel je vu lov, da se malo sprejde, i gda ²⁾ je išel po šumi, na jenput zagleda, gde je jelen jel jelensko

zelje. A on je poznal jelensko zelje i znal je, da, ako bi njega jel, bi navek zdrav bil. Išel je tam pak si je nargal pun robec toga zelja. Došel je dimo ³⁾ i rekel je slugi: „Čuješ ti, jeli buš ti ono spunil, kaj ti bum ja rekel? Ako buš ti to včini, buš z menum skup srečen.“ A on velí: „Zakaj ne? ja bum 'se včini, kaj mi buš rekel.“ I rekel mu je: „Ti mene čisto na male falate ⁴⁾ zreži i onda me vu jednu drvenjku ⁵⁾ postavi i na 'sakoga falata deni zelje i onak me složi i ne smeš me predi dojtí glet ⁶⁾, nek onu istu vuru on isti dan za tri frtalje ⁷⁾ leta tak, kak da je dete vu vutrobi materini, i tri frtalje ga mora nositi; tak ti mene ne smeš dojtí predi glet. Ako buš tak včini, buš srečen, kajti ja bum onda za naveke živel i navek bom mogel zvrčiti 'sakoga človeka.“ I on ga je tak postavil i pokrill vu drvenjki i zatisnul, da ne je mogel zrak friški nutter dojtí. I 'da je jenput išel ov sluga po jedni šumi, zestal se je z vragom, i rekel mu je vrag: „Idi onoga tvojega gospona, odtekni od one drvenjke, drugač ti bude vumrl.“ I sluga je došel i odprl je ovu drvenjku i videl ga je gde vre je čepel, kaj ti je štiri dane predi došel, neg mu je termin bil. Onda se je zrušil i rekel je: „A ti nesrečni sluga, zakaj si ne svoju reč obdržal? I još dan današnji bi živel, da bi ga bil na terminu odteknul.“

O mesecu sem tudi več slišal pripovedovati, pa za gotovo za zdaj več ne vem, kakor to, da tukaj okoli Varaždina je ta vera, dokler je mlaj, ali kakor tukaj pravijo mladi mesec, more vsak dobiti to, kar meseca prosi. Zato se nekteri gledé na mesec primejo za žep in ružijo z denarji govoreč: „kuliko penez je vezda v žepu, tuliko da navek imam“. Drugi pa, katerim že starost prihaja, govore: „mladi moj mesec, pomladi ti mene kak si sebe“; — „gda tebe kača piči, mene glava zaboli“. M. Valjavec.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Tersta. Zadnjič smo obljubili kaj več povedati od slovesnosti, ki je bila 30. dan p. m. v spomin, da so začeli gojzd v Komenski in Nabrežinski občini na Krasu gojzd zasejati. Že leta 1827 — piše „Osserv. triest.“ — in morebiti že poprej se je tu in tam skušalo, goli Kars obdelavati, al manjkalo je dnarja pa tudi prave volje za to. Leta 1852 se je ustanovila posebna družba s sedežem v Sesani, ki si je postavila važno nalogo, pusti Kras sčasoma predelati v rodovitno zemljo. Terzaška mestna županija je podarila 1000 fl., da bi se zarezja drevja v okolici terzaški začela. Ta mestni donesek se bo kmali pomnožil s tistimi 600 fl., ki jih je vitez Dom. Roseti določil v darilo takemu kmetu ali več kmetom skupej, ki bojo v okolici terzaški gojzd (šumo) zasadili. Zraven terzaške občine (soseske) se je po lepi marljivosti, ki jo kaže deželni poglavar baron Mertens v tem početju, zdramilo več družih sosesk, da se bojo lotile tega obdelovanja. Goriška kmetijska družba je določila 200 fl. vsako leto za pogojzdevanje Krasa in predsednik njeni žl. gosp. Persa še posebej 100 fl. vsako leto. Mesca maja l. l. so v ta namen v Sesani poseben odbor izvolili, kterege predsednik je bil terzaški mestni župan vitez Tomasini izvoljen. Gori pohvaljeni deželni poglavar je obljubil krepko podporo tej družbi in 20 cekinov je določil v darilo vsaki soseski, ki se bo v zaréjevanji gojzda posebno pridna skazala. Koristno to početje pospešiti sta si tudi fajmošter v Roču gosp. Urban Gollmayr in predstojnik Komenski gosp. Alojzi Polej veliko prizadjala; vse soseske okraja Komenskega so se zavezale, da bojo nekoliko goličav zasadile z drevjem. Občina Komenska in Nabrežinska ste se že lotile tega hvalevrednega početja, in 30. dan p. m. je bila v praznovanje veselega začetka gori omenjena slovesnost, ktera se je končala s kosilom, h kateremu je gosp. deželni poglavar povabil vse, ki so pričujoči bili pri prvi zasadbi in pa župane mnozih sosesk.

¹⁾ Vre (ali) več, to je, že; ²⁾ gda ali 'da, to je, kadar; ³⁾ dimo ali domov, domom, to je, domú; ⁴⁾ na male falate, to je, na drobne kosce; ⁵⁾ drvenjka, to je, vagán; ⁶⁾ glet okrajšano namesto gledit, to je, gledat; ⁷⁾ frtalj, to je, četvrt iz nemšk. Viertel; ⁸⁾ zestati se s kim, ali koga, to je, srečati koga.

Iz Ljubljane. V koncertu, ki ga je v saboto zvečer v reduti napravil gosp. Anton Nedwěd, sedanji učitelj petja v učilnici tukajšnjega filharmoniškega društva, je pevski kor, združen z nekterimi gosp. družbeniki filharmoniškega društva, med mnogimi nemšk. pesmami pěl tudi venec slovenskih narodnih pesem, ki ga je gosp. Nedwěd spletel iz 25 najlepših slovenskih, horvaških in českih pesem. Kakor je bilo čez in čez polno koncertišče, tako izverstno je dopadlo od konca do kraja skor vse kar se je pélo. Kakor so se odlikovali posamezni pevci, posebno izverstna tenorista, katerih eden je kaj ljubko pel „Kje dom je moj“, tako možko se je odrezoval tudi ves pevski kor; razodeval je očitno: kakošen mojster ga je izučil in izuril. Filharmoniška družba more res vesela biti, da ima učitelja, kateri je v kratkem (gosp. Nedwěd je menda še le ob vseh Svetih prišel iz Prage v Ljubljano) osnoval tako obilen in tako krepak pevski kor. — Gosp. prof. dr. Strupi iz Prage je prišel te dni v Ljubljano, kjer bo čez Velikonočne praznike ostal.

Novičar iz raznih krajev.

Po cesarskem dovoljenji od 3. jan. in 3. marca se bo v Galiciji spet več novih železnic napravilo in sicer: iz Lvova (Lemberga) do Przmysla, iz Lvova čez Brod do rusovske meje, iz Lvova na desni breg Dnjestra in odtod na ravno tem bregu čez Černovice do meje Moldavske, in iz Przmysla na desni breg Dnjestra. — Predsednik dunajske razstave je unidan vélikemu zboru dunajske kmetijske družbe na znanje dal, da se utegne iz vseh doneskov nabrati blizo 90 000 fl., s katerimi se bojo mnogoverstni stroški razstave lahko poravnali; naznanil je tudi, da po napovedbah, ktere so odboru došle iz raznih dežel, se more v razstavo pričakovati najmanj 500 goved, 100 kónj, 300 ovác in 100 prešičev. Lepo število same izbrane živine! 4 orale velik prostor je za-njo pripravljen. — Bere se, da že letošnjo pomlad bojo začeli v Galiciji na meji rusovski terdnjave zidati in da bojo vojake rabili pri vsem tem delu. — Iz Pariza se piše, da si francozka in angleška vlada prizadevate srednici biti za poravnanje razpora med avstrijansko in sardinsko vlado, in da ste obé poslednje vladi to posredovanje rade sprejele. — V Alessandrii bo sardinska vlada napravila taborišče za 20.000 vojakov; al „Gazzetta milit.“, orgán vojnega ministra, terdi, da to ne pomeni nikakoršnega kljubovanja, ampak je le navadna, vsakoletna vojaška vaja. — V Parizu so zasačili spet puntarijo in v mestu in bližnji okolici zaperli več deležnikov. — Iz Černogore ni še mogoče zavolj različnih naznanil nič prav gotovega zvediti; edino to je gotovo, da dvé stranki si stojite hudo nasproti in da ima knez Danilo mnogo veljavnih možakov zoper sebe; da pa je tudi bivši njegov tajnik gosp. Medaković že v zaporu, se iz različnih pisanj ne more za gotovo zvediti. — Kmalu se bojo v Moldavi in Valahii godile važne reči, ker so volitve poslancov v deželni zbor, ki ima prihodnjo osnovo teh dveh dežel ustanoviti, že razpisane in si rusovska in francozka vlada prizadevate — turški vladi nasproti — dognati zedinjenje obeh dežel pod eno oblast. — Pri volitvi deržavnega poslanca v Kilderminstru na Angležkem so se unidan tako hudo stepli, da so enemu, ki je želel za poslanca izvoljen biti, skor glavo razbili; več sto drugih oséb pa je manj ali huje ranjenih razsajočo derhal zapustilo. — Švajcarsko-pruski klopčič še ni izmotan. — Iz Amerike pride v Sevastopolj neki gosp. Gowan, ki hoče s posebnimi mašinami saj 40 tistih ladij iz 60 čevljev globokega morja vzdigniti in celih na dan spraviti, ki so jih Rusi ob začetku vojske pred 3 leti potopili in ž njimi vhod sovražnih ladij v luko sevastopoljsko zabranili; vse druge pa, ki jih ne bo moč vzdigniti na dan, bode pod vodo z smodnikom razdjal. V 2

letih misli svoje delo doveršiti; v povračilo svojega truda in stroškov bo prejel polovico tega, kolikor bojo na dan spravljene ladije vredne; večjih ladij, ki so bile potopljene še le eno leto stare, se cení ena na 1 milijon dolarjev; smodnik mu mora rusovska vlada dati. — Avstrijanska hiša za romarje v sv. deželo bo v Jeruzalemu kmali končana: v vélikem poslopji, 25 sežnjev dolgem in 11 širokem, bo 25 sob, večjih in manjših, za 100 ljudi v sili dosti prostornih. — Tudi iz severnega Švedskega se pripoveduje od takošne lakote, da so v nekterih krajih vidili otroke, ki so svoje lastne perste snedli; mnogo lakote umerlih ljudi pa so našli s slamo v ustih.

Terstenjak-u in Hicinger-ju!

Kdor dragoceno naroda starino
Na dan pospravlja skerbno iz zapaha;
Kdor spomenike svete treblje maha
In davnih vekov razdeli témnino;

Kdor dóma razmotruje zgodovino,
Ko iše spričeb slavnih djanj iz praha
In oznanuje, kar je res, brez straha:
Ta ljubi zvésto svojo domovino.

Vidva na čast preljube majke mile,
Darujeta takó vse svoje sile:
Občutke serca in vednosti glave;

Zato pa se v prihodnje vse vremena
Svetila častno bosta Vaj imena —
Ker sta ju zapisala v bukve Slave.

Dr. Lovro Toman.

Pogovori vredništva. Gosp. A. Okišk: Da že poskušate pesmice kovati, je hvale vredno, — al na svetlo še ne moremo ž njimi. — Gosp. J. P.: Pesmica od „žival. ženit.“ je v narodnem duhu osnovana; da bi pa bila za natis treba, da jo s kakim vajenim pesnikom dobro zbrusita. — Gosp. J. G. v C.: Radostni smo brali Vaše „jezikosl. pom.“, ki nam razodevajo, da ste terdni v slovenščini in gerščini; al če bomo tako na drobno rešetarili in se celó za take besedice lovili, bomo do sodnega dné se pričkali o slovnških pravilih, in ker vsak svoje in dostikrat ravno nasprotno terdi, bomo zavolj slovnice zanemarili pisanje potrebnih knjig. Prav je in treba, da nam je mar za slovnico in za napredek jezika, kteremu so tudi „Novice“ vseskozi zvesto udane, — al „est modus in rebus“. Krepko se v svojem spisu poganjate za „sedaj“ (sadaj) in zametujete „zdaj“. — ali mili Bože! kdor vprašuje s „kdaj?“ dovolite, da se mu odgovarja z „zdaj“. Sedaj, sadaj, zdaj: piši kakor ti je drago; da le to, kar pišeš, kaj veljá in je važno, zanimivo, koristno, podučno, zabavno! Iz vsega pa, kar je v poslednjih 10 letih o slovnških pravilih že dovrélo (ausgegohren), se očitno vidi potreba nove slovnice slovenske, v kateri bi se kritično in brez enostranstva ustanovilo, kaj naj veljá, in ki naj bi tudi bila edina slovnica po vseh gimnazijah. Vémo sicer, da še tudi potem ne bo konca — kakor Čop resnično pravi — „der grammatischen Grübeleien. die bei uns von solcher Wichtigkeit sind!“, vendar bo tak „codex“ saj nekoliko odpravil „prepíre brez konca in kraja“. — Gosp. J. V. v C.: Tú sem spadajo tudi Vaše opombice. Pravite, da „naj bi ne delali razločka med iz in z in pisali vselej iz“. Al slovnice in tudi „Novice“ razločujejo „z“ v pomenu „herab“ od iz „aus“, tedaj ne pišemo „iz drevesa“ pasti aus dem Baume fallen, ampak „z drevesa“ pasti. — „Štirsko“, „Štajarsko“ pravite, da ni pravilno, pravilno je „Štajersko“. Zastran „Štirsko“ — poglejte kar je gosp. Terstenjak pisal. Med en in eden ali jeden delamo razloček po slovnica (glejte „slov.“). Pravite tudi „mnogokrat je napčno, mnogokrat pravo, ker krat je možk. spola; beremo tudi napčno tabart, namesto pravega tobart, ker bart je ženskega spola; pravilno je „s njim“, ne pa z njim“. — Vse to, kakor smo že gori rekli, dokazuje potrebo edine kritične slovnice, ker vidi se, da dosedanje slovnice vsch teh malenkost niso tako dognale, da bi se ne čuli glasi „pro in contra“.